

העצים מתים זקופים

"העצים מתים זקופים", היתה אחת מן ההצגות הראשונות שחווייתי בחיי. מאז מלווה אותי דמותה של חנה רובינא, כשהיא עולה במדרגות לקראת מותה, זקופה ומלכותית, כדרכה של הגברת הראשונה של התיאטרון העברי. מי שלא ישב בתיאטרון, לא יוכל להבין כיצד חוויה עמוקה כזו, הופכת לאהבה השוזרת תרבות בנפתולי החיים. לפני למעלה מ-20 שנה הפיקה הטלוויזיה החינוכית תוכנית בבימויו של חיים תכלת. במסגרת התוכנית ראיון שחקן "צעיר" בשם שלמה בר שביט, את השחקנים הוותיקים של תיאטרון "הבימה".

לאור חשיבותה של הטלוויזיה החינוכית בעיצוב דמותה התרבותית של החברה בישראל ולאור חשיבותו של החומר הארכיוני שנאסף, החלטנו להפיק את הסדרה "הבימה-מערכה ראשונה", החושפת את דמותם של מייסדי התיאטרון הלאומי, כשפרק מיוחד הוקדש לזכרה של הגברת הראשונה, חנה רובינא. לאור הצלחתה של הסדרה, החלה הטלוויזיה החינוכית, בימים אלה, בהפקת סידרת המשך שתיקרא "הבימה-מערכה שנייה". סדרה זו תצדיע לדור ההמשך של גיבורי התיאטרון, שהגשימו את חלום המייסדים. הנהלת הטלוויזיה החינוכית ועובדיה, גאים על שיתוף הפעולה עם תיאטרון "הבימה" והבמאי משה בקר, בהפקת ההצגה "שחקן מפתח", המציגה את עשייתו המופלאה ורבת השנים של שלמה בר שביט. בעידן דיגיטלי, קר ומנוכר, עולה חשיבותה של התרבות בכלל, והתיאטרון בפרט, שכן את המורשת החברתית והתרבותית, רוכש הפרט מקבוצתו. אשרי החברה, אשר בשורותיה גדלו ענקי תיאטרון, כמו שחקני "הבימה" לדורותיהם, ואשרי הטלוויזיה הרואה שליחות ממלכתית בכך שהיא מספקת לצופיה צוהר אל הנשמה היתרה של החיים.

יפה יגודסקי
מנכ"לית הטלוויזיה החינוכית

שלמה בר שביט

נולד ב-1928 בירושלים. כילד למד במוסדות ובמקומות שונים ואת לימודי התיכון השלים במוסד החינוכי הנודע בקיבוץ משמר העמק. ב-1946 בהיותו בן שבע עשרה וחצי, פנה לבית הספר הדרמטי של "הבימה" וקשר את גורלו עם התיאטרון. במלחמת העצמאות שירת בפלמ"ח - בלהקת "הציזבטרון", אם הלהקות הצבאיות. בראשית 1949 חזר ל"הבימה" מאז גילם כ-200 תפקידים במחזות קלאסיים ומודרניים, יהודיים וישראליים מקוריים.

ב-1958-60 היה חבר בהנהלת "הבימה" וב-1976-78 שימש כמנהל האמנותי של התיאטרון. בר שביט הופיע גם במחזות זמר ובהפקות של תיאטרונים שונים לרבות בית ליסין, הקאמרי ובאר שבע. כתב וביים עשרות הצגות ילדים, השתתף בתכניות רבות בטלוויזיה וברדיו והופיע כמרצה ומתראיין על אמנות התיאטרון וחי השחקן, בארץ ובעולם. יצא במשלחות שונות לכנסים שונים של ארגון התיאטרון הבינלאומי (וזו בפעילותו הציבורית והעירונית שימש בדירקטוריון קרן רבינוביץ' לתרבות, כיו"ר ועד ההורים בבית הספר לאמנויות, חבר בוועדה לחלוקת פרסים של העירייה ובוועדת הפרויקטים של אגף התרבות העירוני. כן פעל במליאת רשות השידור ובוועד הארצי של השחקנים בהסתדרות. זכה בפרסים ובמלגות. ביום העצמאות תשמ"ז (1987) - "שנת האמנויות" - הדליק בהר הרצל את משואת התיאטרון. בשנת 2000 הוענק לו פרס התיאטרון על מפעל חיים. פרסם שני ספרים: "כל האולם במה" והאוטוביוגרפיה "הנשמה התשיעית" הסרט "יתום עם הורים" על חייו צולם לטלוויזיה.

מדברים על "הבימה"

שולמית אלוני: אני חסידה של "הבימה" מאז שהייתי נערה צעירה. זכיתי לראות את חנה רובינא ב"אם המשיח", "הדיבוק", "מירל'ה אפרת" וכמו כן ללוות את אהרון מסקין ושמעון פינקל מאז אותם ימים רחוקים ש"הבימה" היתה באולם מוגרבי במרתף ועד למותם. כיום מסמל בעיני ידידי שלוימל'ה בר שביט לא רק את עברו של התיאטרון אלא בעיקר את עתידו.

רנה שנפלד: בשבילי תיאטרון הבימה הוא שני דברים. האחד, לאחר עבודה של שנתיים, הפרמיירה ההגיגית של להקת 'בת שבע' נערכה שם בשנת 1964, והשני הוא כמובן המפגש עם חנה רובינא. כאשר להקת בת שבע העלתה את הדיבוק רובינא הגיעה להופעה ונתנה לי תמונה שלה מהצגת "הדיבוק". על התמונה היה כתוב 'ללא'ה רנה שנפלד מלא'ה חנה רובינא'. עד היום התמונה ברשותי.

יוסי שריד: "הבימה" זה התיאטרון של בית אבא ואמא, שלקחו אותי כילד לראות את "הציפור הכחולה".

עודד תאומי: אבי, מאיר תאומי, היה ממייסדי התיאטרון העברי ב-1919. בשנת 1926, כאשר הגיעו שחקני תיאטרון "הבימה" לארץ ממוסקבה, הם לא הסכימו לקבל לשורותיהם שחקנים 'מקומיים'. אבי נהרג בהיותו בן 10, ועד אז אסור היה להזכיר בבית את השם "הבימה". שנים לאחר מכן, בשנת 1968, סגרתי מעגל כאשר שיחקתי ב"הבימה" את המלך הנרי השני במחזה "בקט" מאת אנואי. מאז אני מרגיש שאני ו"הבימה" שווים.

חנה מרון: גם אני הייתי פעם מצעירי "הבימה" בסטודיו המיתולוגי של צבי פרידלנדר, שם עשיתי צעדי הראשונים על הבמה בארץ. עד היום זכורים לי רובינא, פינקל, מסקין, ברטנוב וקלצ'קין כגדולי השחקנים בדורם. השפעתם עלינו הצעירים הייתה עצומה.

עודד קוטלר: בימי ילדותי למדתי בבית הספר הממלכתי דתי 'בילו' שבמעלה שדרות רוטשילד. הפיצוי היחידי על היותו רחוק מבית הורי, ששלחו אותי ללמוד בו מחמת דתיותם, היה קרבתו ל"הבימה" דאז, זו הגולמית עם העמודים הקולוסאליים והקירות הלא מטויחים. לשם הייתי נמלט מהשיעורים. החלונות של מרתפי הבימה היו חסומים בלוחות פלדה מחוררים, מבעדם הייתי מציץ לבית המלאכה בו בנו את התפאורות. שם הייתי תקוע, חולם בהקיץ ומייחל לרגע בו אוכל לגעת במה שאחרי שנים רבות ידעתי לכנות 'קוליסות'.

שלמה בר שביט
שחקן מפתח

הפקה
חדשה
ומיוחדת
לחגיגות
ה-90

שלמה בר שביט שחקן מפתח

עריכה ובימוי: **משה בקר**
תפאורה: **ארז יניב**
מוסיקה: **אורי וידיסלבסקי**
תאורה: **עמיר ברנר**

עוזרת במאי ומונהלת הצגה: **חגית נמרודי**
השיר "שביט ועננת" מאת שלמה בר שביט, בביצוע אולי דנון
הצגה ראשונה: 13 בדצמבר, 2008 בית יד לבנים
משך הצגה: שעה ורבע ללא הפסקה

יוצרי ההצגה. מימין: משה בקר, שלמה בר שביט, אורי וידיסלבסקי ועמיר ברנר

השחקן הכי ישראלי שאני מכיר

מאת משה בקר

את שלמה בר שביט אני מכיר מאז היותי ילד. אהבתי לראות אותו על הבמה. הוא הפחיד אותי עד מוות ב"ממלא מקום", הצחיק אותי עד דמעות ב"צוואתו של כלב" והשאיר אותי פעור פה ב"ארכיטקט והקיסר". תמיד היה אחר, חריף וחסר פשרות. ואכן כזה הוא בר שביט.

לאחר כמה חודשי עבודה משותפים אני מרשה לעצמי לומר-גם אני. אני מנסה ללמוד ממנו את כל מה שאני יכול. לקחת אותו ביד ולחזור איתנו בזמן לעולם שכבר איננו עוד, למסע החיים הכל-כך ייחודי שלו.

מסע בארץ ישראל ההולכת ומתהווה על נופיה וערכיה לצד סיפורו המופלא של תיאטרון הבימה. מסע של יצירה ויצרים, שהחל ברחובותיה הקפואים של מוסקבה עד לשד' תרס"ט בתל אביב.

זהו נוף ילדותו, בגרותו ובחרותו של שלומילה. בין שני עולמות אלה משייט בר שביט בסיפוריו. בפני כל מספר סיפורים עומדת הדילמה איזה סיפור לספר.

סיפור טוב או סיפור אמיתי. הערב אנו פורשים בפניכם מקצת מסיפוריו האמיתיים והטובים של שלמה בר שביט. מה לא אמרו על שלומילה - איזה שחקן ענק הוא.

בעיני הוא השחקן הכי ישראלי שאני מכיר. חצוף, ישיר, עוקצני, נדיב, שורשי, רומנטי. צעיר נצחי.

אין ספק - שחקן מפתח.

שביט ועננת מאת שלמה בר שביט

אי פעם בגובה, בשעט מעוף
צנחה שביט כשיכולת של זיו.
פי הירח נפעם וזעוף.
הושיטה עננת חיור לא מכזיב.
נשקו מבטים, שביט ועננת.
בת צחוק אהבה -
כל נידון היא חוננת.
עונה שובבה. שביט אהבה!
טבלו אישונים זהבזה-בגנבה.

הביקורת משבחת:

"חגיגה מרגשת. נוסטלגיה במובן החיובי ביותר. מרגש". גל"צ

"מרגש לשמוע את בר שביט דולה את הפכים הקטנים של ילדותו ונערותו כשהם משולבים בסיפור ראשית הבימה".
הבמה, אינטרנט

"לבר שביט יש מידה רבה של חן וקסם בימתי שנובעים מן הפשטות והישירות בהן הוא מספר את סיפורו. הוא מצליח לרגש בפרטים מכוח ההגשה האנושית החמה מצד השחקן שהתיאטרון הוא באמת בנשמתו". קול ישראל

מאז שהייתי ילד, במשמר הנגב אמרתי שאני רוצה להיות שחקן, ואמרתי "הבימה" ולא ידעתי מה אני אומר.

עם סיום הלימודים במשמר העמק היינו צריכים ללכת להכשרה בצורה מאורגנת לקיבוץ בית זרע.

היה חופש, ונסעתי בתל אביב באוטובוס 5 לתחנה המרכזית, לנסוע לפתח תקווה.

היה חם, חמסין, 11 בבוקר, צפוף. האוטובוס נעצר בתחנה בשמריהו ליון.

הסבא הגדול שלי נגע לי בכתף ואמר לי "שלומילה תרד".

הסבא הגדול ששומר עלי 80 שנה. אני יודע שאתם מחייכים. אז ירדתי בתחנה.

התחלתי ללכת לכיוון התחנה המרכזית הישנה.

פתאום ראיתי בית גדול והבנתי שזה בית "הבימה".

הכרתי אותו מהתמונות.

כשניגשתי לכניסת השחקנים עמדו שם שני אנשים. אחד מהם שאל אותי: "ילד, אתה מחפש מישהו? אפשר לעזור לך?"

אח"כ התברר שזהו גרשון חנוך, מנהל בית הספר הדרמטי. לידו עמד פינקל.

אז חשבתי לעצמי, אם אני כאן, אולי אשאל שאלה על אפשרות ללמוד משחק, ובשנה הבאה אני אבוא.

אז שאלתי - אם רוצים להיות שחקן מה צריכים לעשות?

אמר גרשון חנוך, תעלה לקומה השלישית למשרד, תמלא שאלון עם תמונה, תביא שלוש לירות ותכין שני קטעים ליום שישי הבא, לבחינות.

קטע רציני, קטע מצחיק.

ניפגש ביום שישי.

מתוך המחזה